Gabriela Drăgan
Mihaela Cristina Drăgoi

Uniunea Europeană
Etape, instituții, mecanisme

Ediția a II-a revizuită și adăugită

EDITURA ASE

III 26.251

Gabriela Drăgan
Mihaela Cristina Drăgoi

Uniunea Europeană

Etape, instituţii, mecanisme

Ediția a II-a revizuită și adăugită

C-287790

Editura ASE
București
2023

Cuprins

Introducere 9

UNITATEA NR. 1
Uniunea Europeană în context global şi fundamentele teoretice ale integrării economice europene
1.1 Locul Uniunii Europene în lume 13
1.2 Ce este Uniunea Europeană? 17
1.2.1 Multiplele faţete ale integrării economice europene UE, de la uniunea vamală (UV) la uniunea economică şi monetară (UEM) 18
1.2.2 Impactul economic al aranjamentelor comerciale multilaterale 22
1.3 UE – stat sau organizaţie internaţională? Federaţie sau confederaţie? 23
1.3.1 Mai puţin decât un stat, mai mult decât o organizaţie internaţională 23
1.3.2 Federaţie versus confederaţie 27
1.3.3 UE – federaţie sau confederaţie? 30
1.4 Teorii privind natura procesului de integrare europeană 33
1.4.1 Funcţionalismul 33
1.4.2 Neofuncţionalismul 35
1.4.3 Interguvernamentalismul 38
1.4.4 Guvernare la mai multe niveluri versus interguvernamentalism liberal 40
Rezumat 44
1.5 Aplicaţii, teme de control 44
1.5.1 Eseu argumentativ 44
1.5.2 Probleme şi întrebări de autocontrol 45
1.5.3 Site-uri recomandate 47
Bibliografie orientativă 48

UNITATEA NR. 2
Evoluţia procesului de construcţie europeană. Tratate versus niveluri de integrare economică
2.1 Uniunea Europeană – date definitorii 51
2.2 Uniunea Europeană între Tratatul CECO şi Tratatul de la Lisabona 55
2.2.1 De la Tratatul CECO la Tratatul de la Lisabona 55
2.2.1.1 Etapa 1950-1970 57
Tratatul privind crearea Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului 59
Tratatele de la Roma. Tratatul privind crearea Comunităţii Economice Europene şi Tratatul privind crearea Comunităţii Europene a Energiei Atomice 60
2.2.1.2 Etapa 1970-1992 63
Actul Unic European 63
2.2.1.3 Etapa 1992-2007 64
Tratatul de la Maastricht sau Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) 64
Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităţilor Europene şi a altor acte conexe 66
Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităţilor Europene şi a anumitor acte conexe 67

Tratatul Constituţional 68
Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană
şi a Tratatului de instituire a Comunităţii Europene 69
2.2.1.4 Etapa post 2007 71
Rezumat 74
2.3 Aplicaţii, teme de control 75
2.3.1 Eseu argumentativ 75
2.3.2 Probleme şi întrebări de autocontrol 86
2.3.3 Site-uri recomandate 87
Bibliografie orientativă 88

UNITATEA NR. 3
Evoluţia procesului de construcţie europeană din perspectiva adâncirii integrării economice. De la uniunea vamală la piaţa internă a UE
3.1 Uniunea vamală 91
3.2 Piaţa internă 92
3.2.1 Desfiinţarea barierelor nontarifare 95
Domeniul obstacolelor fizice 95
Domeniul obstacolelor fiscale 96
Domeniul obstacolelor tehnice 96
3.3 Progrese în asigurarea liberei circulaţii a factorilor de producţie 99
3.3.1 Libera circulaţie a persoanelor 99
3.3.2 Libera circulaţie a serviciilor 103
3.3.3 Libera circulaţie a capitalurilor 107
Rezumat 111
3.4 Aplicaţii, teme de control 111
3.4.1 Eseu argumentativ 111
3.4.2 Probleme şi întrebări de autocontrol 113
3.4.3 Site-uri recomandate 114
Bibliografie orientativă 114

UNITATEA NR. 4
Evoluţia procesului de construcţie europeană. Uniunea Economică şi Monetară
4.1 De la sistemul Bretton Woods la Sistemul Monetar European 117
4.2 De la SME la UEM 119
4.2.1 Realizarea UEM 120
4.2.2 Îndeplinirea criteriilor de convergenţă nominală
(criteriile de la Maastricht) 122
4.2.3 Crearea şi extinderea zonei euro 124
4.3 Coordonarea politicilor economice şi fiscale în UE 126
4.3.1 Cadrul general al guvernanţei economice în UE 126
4.3.2 Reforma guvernanţei economice în UE 128
4.3.2.1 Supraveghere mai strictă a politicilor bugetare 129
Pactul de Stabilitate şi Creştere 129
Pactul de competitivitate 132
Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în cadrul
Uniunii Economice şi Monetare (Pactul Fiscal) 133
4.3.2.2 Un nou model de coordonare: Semestrul european 135

4.3.2.3 Un cadru mult mai robust pentru gestionarea potențialelor crizelor financiare 136
Mecanismul european de stabilitate 136
Procedura privind dezechilibrele macroeconomice 137
Rezumat 137
4.4 Aplicații, teme de control 138
4.4.1 Eseu argumentativ 138
4.4.2 Probleme și întrebări de autocontrol 138
4.4.3 Site-uri recomandate 140
Bibliografie orientativă 140

UNITATEA NR. 5
Instituții și procese decizionale în UE
5.1 Caracteristici ale structurii instituționale a UE 143
5.1.1 Comisia Europeană 146
Funcțiile Comisiei Europene 148
Structura Comisiei Europene 150
Alte noutăți aduse de Tratatul de la Lisabona
în funcționarea Comisiei Europene 152
5.1.2 Parlamentul European 153
Funcțiile Parlamentului European 154
Membrii Parlamentului European 156
Principalele noutăți aduse de Tratatul de la Lisabona
în modul de funcționare a PE 160
5.1.3 Consiliul Uniunii Europene (anterior, Consiliul de Miniștri) 160
Competențele Consiliului 161
Structura Consiliului 161
Sistemul de vot în cadrul Consiliului 163
Sistemul de vot practicat până la 31 octombrie 2014 164
Sistemul de vot care s-a aplicat tranzitoriu,
între 1 noiembrie 2014 și 31 martie 2017 165
Sistemul de vot care se aplică după 31 martie 2017 166
Exercitarea președinției Consiliului 167
5.1.4 Consiliul European 169
Structura Consiliului European 170
Competențele Consiliului European, modul de luare a deciziilor 171
Președinția Consiliului European 172
5.1.5 Banca Centrală Europeană (BCE) 173
Cadrul legal și atribuțiile BCE 174
Organizarea Băncii Centrale Europene 175
5.1.6 Curtea de Justiție a Uniunii Europene 177
Curtea de Justiție 177
Tribunalul 178
Tribunalul Funcției Publice 178
5.1.7 Curtea Europeană de Conturi 179
5.2 Mecanisme decizionale în UE 180
5.2.1 Proceduri decizionale în UE 183
Rezumat 188
5.3 Aplicații, teme de control 188
5.3.1 Eseu argumentativ 188

5.3.2 Probleme și întrebări de autocontrol 189
5.3.3 Site-uri recomandate 190
Bibliografie orientativă 191

UNITATEA NR. 6
Politica de extindere a Uniunii Europene
6.1 Uniunea Europeană – de la 6 la 15 state membre 195
6.1.1 Extinderea spre Nord – 1973 196
6.1.2 Extinderea spre Sud – anii '80 197
6.1.3 Noua extindere spre Centru și Nord – 1995 198
6.2 Uniunea Europeană – de la 15 la 28 de state membre 198
6.2.1 Extinderea spre Est – 2004/2007 198
6.2.2 Particularități ale extinderii spre Centru și Est 202
6.2.3 Ultimul val de extindere – 2013 203
6.3 Extinderi viitoare 205
6.3.1 Evoluții specifice 205
6.3.2 Instrumentul de asistență pentru preaderare 210
6.4 Ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană 211
6.4.1 Pe scurt, despre procesul Brexit 211
6.4.2 Cadrul legal al relațiilor dintre Uniunea Europeană
și Regatul Unit după Brexit 214
6.4.2.1 Protocolul privind Irlanda și Irlanda de Nord 214
6.4.2.2 Reglementările privind dispozițiile financiare generate
de ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană 215
6.4.2.3 Acordul comercial și de cooperare dintre UE și Regatul Unit 217
Rezumat 218
6.5 Aplicații, teme de control 218
6.5.1 Eseu argumentativ 218
6.5.2 Probleme și întrebări de autocontrol 219
6.5.3 Site-uri recomandate 220
Bibliografie orientativă 220

Lista abrevierilor 225